

N:o 70.

Ank. till Riksd. kansli den 17 maj 1907, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken, dels ock en med föranledande af denna proposition afgifven motion.

Genom en den 8 sistlidne mars dagtecknad proposition, n:o 93, hvilken af båda kamrarne till lagutskottet öfverlämnats, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll samt med bifogande af utlåtanden i ärendet afgifna af rikets hofrätter, föreslagit Riksdagen antaga följande förslag till

Lag

om ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att nedannämnda §§ i 30 kap. rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Har hofrätt i dit instämmt tvistemål förklarat sig obehörig eller stämningen ogill, skall öfver det utslag klagan föras genom besvär.

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 7 Saml. 64 Häft. (N:o 70).

Har underrätt i slutligt utslag meddelat beslut af beskaffenhet att, där det under rättegången gifvits, särskild klagan däröfver varit tillåten, och varder talan mot det beslut i hofrätten fullföljd i sammanhang med klagan i hufvudsaken, skall part, som allenast i den sålunda fullföljda särskilda frågan vill klaga öfver hofrättens utslag, fullfölja sin talan genom besvär, ändå att målet efter vad till hofrätten inkommit.

3 §.

Öfver utslag, hvarigenom hofrätt visat mål åter till underrätt, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att däremot fullfölja talan i sammanhang med hufvudsaken, där denna kommer under Konungens pröfning.

Hvad nu är sagdt äge dock ej tillämpning, där hofrätt dömt till värjemålsed och på den grund visat målet åter.

Har i brottmål hofrätt, jämte det utslag meddelats, tillika hänvisat målet till fortsatt handläggning vid annan öfverrätt, skall, i fråga om tid för klagan öfver det utslag, hvad i 25 kap. 6 § är stadgadt äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Öfver hofrätts utslag i fråga, som jämlikt 16 kap. 3 § blifvit från underrätt fullföljd, må ej klagas, utan så är att hofrätten upphäft beslut, hvarigenom underrätten förklarar sig behörig att målet upptaga.

5 §.

Mot hofrätts slutliga utslag i vädjadt mål äge part ej fullfölja talan, när utslaget, i hvad det gått honom emot, rör enbart penningar eller sådant, som kan till visst värde i penningar skattas, och värdet af hvad han tappat uppenbarligen icke öfverstiger två tusen daler. Är målet sådant, att enligt 25 kap. 1—5 §§ talan skolat i hofrätten fullföljas genom besvär, varde frågan om parts rätt att söka ändring i hofrättens utslag så bedömd, som om målet genom besvär inkommit till hofrätten.

6 §.

I brottmål, som fullföljts i hofrätt eller blifvit dess pröfning underställt, må ej ändring i hofrättens slutliga utslag sökas utom i dessa fall:

1:o) Tilltalad äge fullfölja talan, där han för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, straffarbete, fängelse, afsättning eller mistning af ämbete på viss tid, blifvit sakfälld eller under framtiden ställd.

2:o) Målsägande vare tillåtet föra klagan, där hans talan afser ansvar för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, straffarbete eller afsättning.

3:o) I afseende å ansvar för brott af beskaffenhet, som i 2:o) sägs, må, där brottet ej är sådant, att det allenast af målsäganden åtalas må, justitiekanslern förordna om fullföljd af talan, när synnerliga skäl därtill äro.

4:o) Har part dömts till böter eller vite eller har utslaget eljest gått honom emot rörande penningar eller sådant, som kan till visst värde i penningar skattas, äge parten fullfölja talan, såvidt ej uppenbart är, att sammanlagda värdet af hvad han tappat icke öfverstiger två tusen daler. För allmän åklagare skall det värde beräknas med hänsyn allenast till honom ådömd ansvars- eller ersättningsskyldighet; och må han ej heller söka ändring i annat hänseende än nu är sagdt.

5:o) Part må föra klagan, när utslaget gått honom emot beträffande något, som icke angår ansvar och ej kan i penningar skattas.

Genom hvad nu är stadgadt göres ej rubbning i den åtalsrätt, som Riksdagens justitieombudsman tillkommer.

7 §.

Är enligt 5 eller 6 § parts rätt att fullfölja talan beroende på värdet af något, hvarom dömdt blifvit, må vid beräkning af det värde hänsyn icke i något fall tagas till rättegångskostnad.

Har genom hofrätts utslag väremålsed blifvit part ålagd, äge han i utslaget söka ändring utan hinder af hvad i 5 och 6 §§ är stadgadt om inskränkning i rätt att fullfölja talan.

8 §.

Öfver hofrätts utslag i fråga, hvarom i 16 kap. 10 § förmåles och som blifvit från underrätt fullföljd, må ej klagas, utom af den, som dömts till fängelse eller böter, mer än två tusen daler, eller i fall fullmäktig blifvit skild från fullmäktigskapet eller hofrätt fastställt beslut, hvarigenom kvarstad eller skingringsförbud eller annan därmed jämförlig åtgärd beviljats eller yrkande om häfvande af sådan åtgärd ogillats.

Har underrätt meddelat föreskrift om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller hämtande till rätten, och varder det beslut af hofrätten upphäfdt, vare ej klagan öfver hofrättens utslag tillåten. Ej heller må klagan föras öfver hofrätts utslag i fråga, som enligt 16 kap. 12 § dragits under hofrättens pröfning.

9 §.

I mål, som blifvit i hofrätt fullföljdt eller dess pröfning underställdt, vare ej tillåtet emot hofrättens utslag fullfölja talan allenast beträffande rättegångskostnad.

10 §.

Har hofrätt i där anhängigt mål under rättegången meddelat beslut af beskaffenhet, som i 16 kap. 10 eller 11 § sägs, skall talan mot beslutet föras genom besvär; är beslutet meddeladt i det slutliga utslaget, skall i fråga om sättet för fullföljd af talan hos Konungen hvad för hvarje fall finnes i 25 kap. 5 § stadgadt om klagan öfver underrätts beslut i sådan fråga äga motsvarande tillämpning.

I fråga om beslut, som i annat fall, än nu är sagdt, blifvit af hofrätt i där anhängigt mål under rättegången meddeladt, skall hvad i 25 kap. 7 § är angående där omförmälda beslut föreskrifvet äga motsvarande tillämpning.

11 §.

Då hofrätt meddelar utslag eller beslut, skall hofrätten tillika pröfva, huruvida part må däremot omedelbarligen fullfölja talan. Är partens rätt till klagan beroende på uppskattning af något, hvarom dömdt blifvit, skall vid hofrättens pröfning därutinnan bero.

Finnes parten till fullföljd berättigad, skall i utslaget eller beslutet gifvas tillkänna, huruvida han skall fullfölja talan genom revisionsansökning eller genom besvär; och varde jämväl angifvet, där talan skall fullföljas genom revisionsansökning, huru missnöje skall i hofrätten anmälas, samt, i annat fall, inom hvilken tid och hvarest besvär skola inlämnas. Hvad hofrätten sålunda föreskrifver skall i fråga om sättet för fullföljd af talan lända till efterrättelse.

I mål, där någon hålles häktad, skall utslag eller beslut, hvarom nu är sagdt, ofördröjligen genom hofrättens föranstaltande delgifvas den häktade, där det ej blifvit för honom muntligen afsagdt.

16 §.

Part, som rätteligen anmält missnöje med hofrättens utslag, skall före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den dag, då utslaget gafs, inställa sig i Konungens nedre justitierevision samt dit ingifva revisionsinlaga. Vid inlagan foga han ej allenast revisionsskilling, sex hundra daler, utan ock öfverklagade utslaget jämte bevis om anmäldt missnöje samt under rättens protokoll i målet, såvidt deras insändande ej åligger hofrätten, så ock de hos hofrätten förda protokoll. Har i mål, däri flere äga gemensam talan, en af dem erlagt revisionsskilling, gälle det äfven för medpart, som rätteligen anmält missnöje.

Från erläggande af revisionsskilling njute sökanden befrielse, där han, före utgången af den för inställelse stadgade tid, med intyg af Konungens befallningshafvande eller underrätten eller häradshöfdingen eller borgmästaren eller kronofogden eller, i mål från Norrbottens eller Västerbottens läns lappmark, länsmannen eller lappfogden i den ort, där sökanden har sitt hemvist, styrker, att sökanden icke äger tillgång till gäldande af revisionsskillingen eller efter dess utgifvande skulle sakna nödtorftigt uppehälle. Sökes hos någon af de myndigheter nu sagda äro sådant intyg, som här afses, och äro ej sökandens förmögenhetsvillkor myndigheten kunniga; uppdrage då åt trovärdig man att därom hålla undersökning, och gifve sedan intyg, där det pröfvas kunna ske.

Kronan vare ock fri från erläggande af revisionsskilling.

22 §.

Gör Konungen ändring i hofrätts utslag i tvistemål, som blifvit till hofrätten instämmt, eller varder i annat genom revisionsansökning fullföljdt mål ändringssökandet i allo eller i hufvudsakliga delar bifallet, förordnar Konungen tillika, att sökanden äger återbekomma nedsatt revisionsskilling. Gifves ej sådant förordnande, skall revisionsskillingen tillfalla Kronan.

Menar part, som nedsatt revisionsskilling, att enligt lag talan skolat fullföljas genom besvär, eller att af annan orsak revisionsskilling rätteligen ej skolat af parten gäldas, äge han, intill dess målet blifvit afgjordt, hos Konungen framställa yrkande om afgiftens återfående.

24 §.

Hvad i 25 kap. 10 § är för där afsedt fall stadgadt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om klagan öfver utslag, som af hofrätt meddelats; och gälle i ty fall icke hvad i 5, 6 och 9 §§ i detta kap. är stadgadt om inskränkning i parts rätt att fullfölja talan.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1907; dock att i fråga om fullföljd af talan mot hofrätts utslag eller beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehafat en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 220, uti hvilken herr *V. Rydén* med instämmande af nio andra ledamöter af kammaren anförde:
»Kungl. Maj:t har i en nyligen till Riksdagen aflämnad proposition, n:o 93, angående ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken föreslagit vissa åtgärder för lättandet af högsta domstolens arbetsbörda, hvilka särskildt i ett fall synas mig vara mindre lyckliga. Redan förslaget att begränsa svenska folkets på hundraårig häfd hvilande rätt att äfven i en ringa angelägenhet föra sin sak inför den domstol, som dömer i Konungens namn, är ägnadt att väcka stora betänkligheter. Då man från pröfning inför högsta domstolen utesluter en mängd små mål, hvilka oftast också beröra framför allt deras rätt, som man brukar kalla de små i samhället, får denna lagstiftning, såsom justitierådet Trygger i sitt yttrande vid ärendets föredragning i högsta domstolen påpekar, lätt karaktär af »en olikhet inför lagen». Starka skäl tala därför för ett afslag å hela denna proposition, så mycket mera som de motiv, hvilka af justitierådet Trygger anförts i hans afstyrkande af hela lagförslaget, ingalunda, såvidt jag finner, vederlagts vare sig af högsta domstolen eller den föredragande departementschefen.

Då emellertid en enskild motionär inför det förhållandet, att högsta domstolen nu laborerar med en afsevärd balans af oafgjorda mål, finner sig tveksam inför det närmast liggande yrkandet om afslag å hela denna

proposition, så synes mig all tveksamhet försvinna inför den andra af de utvägar, som Kungl. Maj:t föreslår för minskande af högsta domstolens arbetsbalans, nämligen *höjandet af revisionsskillingen* från 150 till 300 kronor. Endast sex år ha förflutit, sedan revisionsskillingen efter ett energiskt motstånd inom Andra kammaren höjdes från 100 kronor till sitt nuvarande belopp. Och det synes därför, som om Kungl. Maj:t haft all anledning att med synnerlig varsamhet gå fram på denna väg.

Det är nämligen mera än ett ensidigt domstols- eller domareintresse, som är förbundet med denna fråga. Den enskilde medborgaren har ett berättigadt kraf icke blott att få sina rättsanspråk pröfvade inför landets högsta dömande myndighet utan ock att vinna denna rättvisa för rimliga omkostnader. Redan nu synas mången de kostnader, som äro förenade med rättsförfarandet i vårt land, afskräckande höga. Det är ingalunda eftersträfvansvärdt, att vi, såsom i vissa andra land, få så dyrbara rättegångsprocedurer, att den enskilde medborgaren hellre finner sig i en orättvisa, än söker rättelse i densamma, emedan kostnaderna härför äro alltför betungande. Och då den af Kungl. Maj:t föreslagna utvägen nödvändigtvis måste leda till ett oskäligt fördyrande af rättsförfarandet, synes denna utväg böra anlitas först då alla andra visat sig resultatlösa.

Nu föreslås visserligen befrielse från revisionsskillning för de medellösa. Men dels är väl antalet mål, som af medellösa dragas inför högsta domstolen, endast en ringa del af hela antalet, och dels består ej den rättsökande allmänheten af blott medellösa och förmögna. En stor kontingent utgöres af de mindre bemedlade samhällsklasserna — arbetare, små löntagare, mindre jordbrukare, småarrendatorer m. fl. För dessa, som ej kunna prestera ett medellöshetsintyg, måste en fördubbling af revisionsskillingen kännas i hög grad betungande, ja, rent af orättvis. Häremot kan man visserligen invända, att endast tvister om högre värden — lägst 1,000 kronor — hädanefter föreslås bli föremål för högsta domstolens pröfning. Men den omständigheten, att tvisten rör ett högre värde, torde ingalunda inverka på den mindre bemedlades förmåga att bära en högre revisions-skillning. Den fattige är fattig, äfven om han processar om miljoner, så länge han nämligen ej vunnit dem.

Kungl. Maj:ts förslag synes mig sålunda obilligt gentemot de stora lager af vårt folk, som äro att räkna till de mindre bemedlade samhällsklasserna. Ej heller kan man påvisa något afgörande skäl för anlitaandet af just denna utvägen för att undkomma högsta domstolens arbetsbalans. Justitierådet Trygger pekar på ett annat sätt för vinnandet af detta mål. Det torde äfven vara skäl att, därest Riksdagen antager den föreslagna begränsningen af besvärsrätten, afvakta verkningarna af denna åtgärd,

innan några andra mått och steg vidtagas. Af utredningen i Kungl. Maj:ts proposition framgår uppenbart, att den ifrågasatta begränsningen af besvärsrätten skall åstadkomma en väsentlig förminskning af antalet öfverklagade mål, och man torde därför ha andra vägar att nå det åsyftade resultatet än detta fördubblande af rättegångsomkostnaderna i högsta domstolen.

Den föreslagna utvägen att fördubbla revisionsskillingen synes mig sålunda icke nödvändig. Då den dessutom, som jag ofvan påvisat, otvifvelaktigt komme att rikta sig mot stora folklager, som visserligen icke befinna sig på samhällets solsida, men som därför ingalunda kunna uppgifva sina anspråk på sina angelägenheters rättsliga pröfning inför landets högsta dömande myndighet, har jag dristat mig att påkalla Riksdagens uppmärksamhet för denna sak. Att i samma ögonblick, som Riksdagen skrifver till Kungl. Maj:t om upphäfvandet af adelns »forum privilegiatum», skapa ett nytt sådant, från hvilket de mindre bemedlade samhällsklasserna genom oskäligen besvärskomkostnader komma att utestängas, synes mig innebära en inkonsekvens och en orättvisa.

Då jag på dessa anförda skäl helst skulle önskat hemställa om Riksdagens afslag å hela denna proposition och om revisionsskillingens fastställande till ett mindre belopp än det nuvarande, får jag dock med hänsyn till utsikten att i denna fråga vinna något stanna vid en vördsam hemställan, att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 93 med förslag till lag om ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken ville för sin del besluta att åt 16 § i denna lag gifva följande ändrade lydelse:

16 §.

Part, som rätteligen anmält missnöje med hofrättens utslag, skall före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den dag, då utslaget gafs, inställa sig i Konungens nedre justitierevision samt dit ingifva revisionsinläga. Vid inlagan foga han ej allenast revisionsskillning, *tre* hundra daler, utan ock etc. (= Kungl. Maj:ts förslag.)

Såsom af föredragande departementschefens i propositionen intagna yttrande till statsrådsprotokollet äfvensom af den vid propositionen fogade

statistiska redogörelsen framgår, har högsta domstolens arbetsbörda år efter år ökats.

Anledningarna härtill äro flera. Sedan samfärdseln med hufvudstaden genom förbättrade kommunikationsmedel underlättats och tillgången till juridiskt bildade biträden i hög grad ökats, har det för mången blifvit möjligt att till högsta instans fullfölja en rättegång, som eljest afslutats i lägre rätt. Då förut föreskrifna prestanda för rätt att fullfölja en rättegång till högsta domstolen genom 1901 års lag bortfallit, har äfven härigenom talans fullföljd underlättats, och hafva de skärpningar, man å andra sidan år 1901 ansåg sig böra vidtaga — höjande af revisionsskillingen från 100 till 150 kronor och införande i brottmål af förbudet för allmän åklagare att fullfölja talan utan justitiekanslerns förordnande därom — icke visat sig vara tillräckligt verksamma. Laggranskningen medför ock ett alltmärka ökad arbete för högsta domstolen.

Under sådana förhållanden är det förklarligt, att balans i domstolens arbeten måst uppstå, och den provisoriska förhöjning af justitierådens antal från 18 till 21, hvilken år 1905 ansågs af behovet påkallad, synes icke hafva varit en tillräcklig åtgärd till förekommande af ytterligare balans. Man har därför sett sig nödsakad att anlita ännu andra medel för att på ett mera varaktigt sätt förekomma en sådan balans. I sådant syfte har Kungl. Maj:t förelagt Riksdagen denna proposition.

Väsentligen föreslås däri följande medel till lättande af högsta domstolens arbetsbörda. Mot hofrätts utslag i civila mål må part ej äga fullfölja talan, när utslaget, i hvad det gått honom emot, rör enbart penningar eller sådant, som kan till visst värde i penningar skattas och värdet af hvad han tappat uppenbarligen icke öfverstiger ett tusen kronor. Under det för närvarande den enskilde partens rätt att i brottmål fullfölja målet till högsta domstolen ej är underkastad någon begränsning, har propositionen i 6 § föreskrifvit betydliga inskränkningar i denna rätt. Rörande innehållet häraf tillåter sig utskottet hänvisa till berörda §. Då för närvarande justitiekanslern utan vidare äger förordna om fullföljd från allmän åklagares sida af mål till högsta domstolen, har propositionen inskränkt denna justitiekanslerns befogenhet till fall, då synnerliga skäl till dylik fullföljd föreligga. I 9 § föreskrifver förslaget, att särskild klagan till högsta domstolen öfver hofrätts utslag allenast beträffande rättegångskostnader ej må tillåtas. Slutligen föreslås att höja revisionskillingen från 150 till 300 kronor.

Utskottet delar till fullo Kungl. Maj:ts mening, att åtgärder snarast måste vidtagas, ägnade att för framtiden förekomma balans i högsta domstolens arbeten. I likhet med Kungl. Maj:t anser utskottet ock högst önskvärdt,

att möjlighet beredes domstolen att på sätt jämväl från dess egen sida framhållits gifva besluten en fylligare och mera uttömmande motivering än nu kan vara fallet och att domstolen sålunda sättes i tillfälle att fylla sin viktiga uppgift att värna om enhet och konsekvens i lagtolkning och rättsskipning samt därigenom erbjuda allmänheten säker ledning vid bedömande af förekommande rättsförhållanden.

Kungl. Maj:ts förslag, att för tillgodoseende af dessa syftemål från fullföljd till högsta instans utesluta civila mål och brottmål, då värdet af hvad som tappats icke öfverstiger 1,000 kronor, samt att till förekommande af alltför omfattande fullföljd höja revisionsskillingen till 300 kronor, synes emellertid utskottet icke öfverensstämman med den uppfattning rörande parters rättighet i berörda hänseende, som hos landets befolkning allmänt gör sig gällande. Svårigen lär det kunna förnekas, att endast om verkliga, tungt vägande skäl göra sådant oundgängligen nödvändigt, man kan anses försvarad med att använda ett medel, hvilket så lätt framstår såsom en olikhet inför lagen. Utskottet håller således före, att förutnämnda åtgärder endast i sista hand böra anlitas, och utskottet anser icke uteslutet, att andra lika verksamma medel kunna erbjuda sig till frågans lösning.

I likhet med hvad en ledamot af högsta domstolen framhållit, anser utskottet till en början, att ett höjande af det nuvarande antalet justitieråd med ytterligare tre vore en utväg, som, om än icke i och för sig särskildt önskvärd, dock kunde ifrågasättas. Sedan numera justitierådens löneförmåner väsentligt förbättrats, torde svårigheten att erhålla detta högre antal till justitierådsbefattningen väl kvalificerade män väsentligen undanröjts. Emot en sådan anordning kan med fog framställas den betänkligheten, att rättsskipningens enhet skulle äfventyras genom ett så stort antal justitieråd. Faran för enheten i lagskipningen, som en högsta instans på tre afdelningar skulle innebära, skulle emellertid kunna väsentligen motverkas därigenom, att hvarje afdelning finge sig tilldelade mål af viss beskaffenhet. Dessutom synes arbetet med laggranskningen kunna öfverlämnas till en särskild därmed sysselsatt afdelning.

Sålunda ifrågasatta anordningar, hvilka för sitt genomförande kräfva grundlagsändring, skulle lämpligen kunna redan nästkommande år underställas Riksdagens pröfning. Skulle till samma års Riksdag, såsom möjligen kan antagas, förslag framläggas om inrättande af en s. k. regeringsrätt, synes såsom en åtgärd i syfte att lätta högsta domstolens arbete med laggranskningen kunna ifrågakomma öfverflyttande å regeringsrätten af granskning af alla utom den rena civil-, kriminal- och kyrkolagstiftningen liggande lagförslag.

Vidare har framhållits, att högsta domstolens arbetstid betydligt upptages af behandling af de s. k. nådemålen och andra ansökningsärenden. Det torde åtminstone beträffande dessa sistnämnda kunna sättas i fråga att icke låta dessa mål af högsta domstolen behandlas, blott såsom hittills två justitieråd öfvervore deras föredragning i statsrådet.

I samband med nu berörda åtgärder torde böra tagas under öfvervägande, om man icke, i stället för att såsom i propositionen föreslås göra rätten till fullföljd i högsta domstolen beroende af ett visst penningvärde, skulle kunna från ifrågavarande rätt utesluta vissa *klasser* af mål. En sådan anordning skulle lika träffa alla medborgare och sålunda icke kunna anses innebära, att olika medborgare af lagen behandlades olika.

Skulle förslag om de nu af utskottet ifrågasatta åtgärder afven som öfriga i propositionen omförmälda, af utskottet ej särskildt berörda utvägar jämte andra, som af Kungl. Maj:t må kunna anses lämpliga, i ett sammanhang framläggas för nästkommande års Riksdag, håller utskottet före, att den viktiga fråga, som här föreligger och som tarfvar sin snara lösning, kunde ordnas på ett mera tillfredsställande sätt, än som nu föreslagits.

Då på grund af hvad ofvan anförts utskottet icke ansett sig kunna nu förorda ytterligare höjning af revisionsskillningens belopp, torde herr Rydéns förevarande motion få anses därigenom besvarad.

Utskottet hemställer alltså:

1:o) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke må af Riksdagen antagas, samt

2:o) att herr Rydéns motion, n:o 220, måtte anses besvarad genom hvad utskottet under 1:o) hemställt.

Stockholm den 17 maj 1907.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Reservation:

af hr *Lindhagen* i fråga om motiveringen:

»I fråga om högsta domstolens laggranskning synes utskottets framställning icke vara fullt klar. Enligt det utlåtande af domstolen, som förelades 1905 års riksdag, framhölls af domstolens fleste ledamöter, att förhindrandet af balansers uppkomst kräfde först och främst, att lagföredragningen helt och hållit borttages. Äfven andra skäl synas mig öfvervägande tala för en sådan utväg, hvarom må hänvisas till en motion i ärendet inom andra kammaren vid 1905 års riksdag (n:o 204 sid. 4—6). Ett bestämdt tillstyrkande af åtgärder, syftande till lagföredragningens afskaffande såsom en del af domstolens ordinarie funktioner, borde därför enligt min mening kommit till synes i utskottets motivering.

Dessutom torde, utöfver hvad utskottet framhållit, följande spörsmål vara förtjenta att tagas under öfvervägande.

Ett stort missförhållande är, att den nuvarande rättegångsordningen gifver anledning till att en mängd mål fullföljas till högsta domstolen endast af obefogadt rätthafveri eller för att uppehålla motparten i hans uppenbara rätt utan att ett sådant förfarande drabbas af något afskräckande äfventyr. Förr fanns åtminstone stadgadt såsom villkor för rätt att fullfölja talan mot hofrättens dom, att domen skulle fullgöras. Men då denna bestämmelse år 1901, såsom det förefaller obetänksamt nog, borttogs, lär ingen återvändo i den delen nu så kort efteråt gifvas. Rättegångsbalken 29 kap., som handlar om rättegångs missbruk, kvarstår dock ännu. Detta kapitels 4 § stadgar böter för part eller fullmäktig, som »mot klara skäl och bättre vett» klagar öfver hofrätts dom. Då det är vanskligt att bedöma, om någon klagar mot »bättre vett», så har följderna emellertid blifvit, att detta lagbud knappast någonsin kommer till tillämpning. Något synes därför om möjligt böra åtgöras mot förenämnda missförhållande antingen så, att obefogad klagan i och för sig skall föranleda till böter eller kanske ännu hållnare så, att den, som tappar i högsta domstolen, skall kunna, då talan befinnes vara utan skäl fullföljd, af domstolen allt efter målets beskaffenhet ådömas en mera betydande rättegångskostnadsersättning eller ett visst belopp såsom skadestånd till motparten för det han uppehållit denne i hans rätt. Utan lagstiftning borde på denna väg, såvidt angår rättegångskostnader, åtskilligt kunna vinnas genom domstolens egen praxis.

En ledamot af högsta domstolen har förordat, att efter utländska föredömen för domstolens pröfning förbehålla endast rättsfrågan eller åtminstone inskränka rätten att förebringa ny bevisning i domstolen. Härefter har invändts, att en dylik lagändring förutsatte en omgestaltning af domstolsförfarandet i de lägre instanserna. Detta må innebära en viss sanning i fråga om förslaget att begränsa domstolens pröfning till rättsfrågan. Men vida mindre betänkligt bör det vara att förbjuda ny bevisning i högsta instans ehuru möjligen med vissa undantag. Ett mycket vanligt förhållande lär nog vara, att part, i vetskaper om, att förbiseenden kunna afhjälpas i högsta instans, gör sig föga möda med att fullständigt utreda sin talan i de två första instanserna. Förebilder till inskränkning i rätten att förete nya bevis förefinnes också i vår rätt. Konkurslagen påbjuder att i konkurssak nya bevis i regeln ej få företas ens i hofrätt. Och i 30 kap. 11 §, som upphäfdes år 1901, stadgades såsom princip, att hos Konungen ej finge åberopas andra bevis än de, som varit framställda vid underrätterna.

En kraftig och skicklig arbetsledning har utan tvifvel äfven stor betydelse för hvad som kan medhinnas i domstolen. Det kan därför ifrågasättas, om det ej kunde vara fördelaktigt, att såsom förhållandet är vid högsta domstolen i andra länder en eller flera ledamöter förordnas till ordförande (president) i domstolen. (Se förenämnda motion sid. 6—7.)

Slutligen måste betonas, såsom ock utskottet i viss mån gjort, att denna saks olika spörsmål måste framföras och bedömas i ett sammanhang. Hitintills har man sysslat än med den ena och än med den andra detaljen och hvarje gång låtit förblinda sig af oriktiga föreställningar om den stora effekten af de ifrågasatta åtgärderna. Frågan måste komma före på en gång i hela sin vidd, om det någonsin skall lyckas att komma till en objektiv lösning af densamma.»

Herr C. P. Jansson i Edsbäcken har begärt få antecknad, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
